

TRUMP YÖNETİMİNİN CAATSA HAMLESİ (14 ARALIK 2020) NE ANLAMA GELİYOR?*

What Does Trump Administration's CAATSA Move (14 December 2020) Mean?

Mehmet Sait DİLEK**
Şafak OĞUZ***

Öz

"ABD'nin Hasımlarıyla Yaptırımlar Yoluyla Mücadele Etme Yasası'nın (CAATSA)", dünya siyasetini ve kamuoyunu yakından ilgilendiren bir etkiye/güce sahip olduğu görülmektedir. Çünkü bu yasa, hasım devletler olarak belirlediği Rusya, Kuzey Kore ve İran üçlüsünü birincil nitelikte yeni yaptırımlara maruz bıraktığı gibi, üçlüyle kayda değer işlem yapan üçüncü ülkelerin gerçek ve tüzel kişilerini de ikincil yaptırımlar üzerinden baskılayabilmektedir. Bu çalışmada, makro boyutta CAATSA'nın neden yürürlüğe girdiği; mikro boyutta ise Türkiye gibi NATO üyesi müttefik bir ülkeye yaptırımların hangi gerekçelerle ve yöntemlerle uygulandığı/ uygulanacağı sorularına bilimsel ilkeler ışığında cevap aranmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaptırım, CAATSA, ABD, Türkiye, S-400.

Abstract

CAATSA (Countering America's Adversaries Through Sanctions Act) has an influence/power that greatly interest international politics and public opinion. For this Act has subjected the Russia, North Korea, and Iran trio (which it has designated as hostile states) to new primary sanctions, and through secondary sanctions it can also place pressure upon real and legal citizens of third countries who have had significant transaction with trio. This study will seek to answer, according to scientific principles, two questions: at the macro level, why CAATSA came into force; and at the micro level, for what reasons and by what methods sanctions have been or will be applied to a country that is a NATO member and an ally, such as Turkey.

Keywords: Sanction, CAATSA, USA, Turkey, S-400.

* Makale Geliş Tarihi: 19.04.2021 Yayına Kabul Tarihi: 20.05.2021

** Prof. Dr. Atatürk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
Uluslararası İlişkiler Bölümü, e-posta: msdilek@atauni.edu.tr,
ORCID: 0000-0003-3841-1975.

*** Doç. Dr., ANKASAM Güvenlik Danışmanı, e-posta: safakoguz76@yahoo.com.tr,
ORCID:0000-0001-6758-175X.

TRUMP YÖNETİMİNİN CAATSA HAMLESİ (14 ARALIK 2020) NE ANLAMA GELİYOR?

GİRİŞ

Amerika Birleşik Devletleri (ABD), diğer devletlerle işbirliğini güçlendirmeye ve çeşitlendirmeye dayalı bir dış siyaset izlediğinde angajman politikasını (askerî, siyasi, iktisadi ve kültürel alanlarda ilişki kurma) dikkate alarak hareket etmeyi önemser. Ulusal çıkarlarına ve politikalarına ters düşen durumlar yaşandığında ise muhataplarının karar alma davranışını değiştirebilmek/cezalandırabilmek için yaptırım seçeneğinden faydalanma stratejisi benimser. Dolayısıyla bu farklılık, Amerikan dış politikasının teoride ve pratikte yaşadığı ikilemlere örnek verilebilecek bir zemin taşımaktadır.

Uluslararası sistem içerisinde yer alan çeşitli aktörlerin (devletler/ uluslararası örgütler vb.) birbirleriyle olan ilişkilerinde ekonomi en önemli konuların başında gelmektedir. Ancak bu realiteye rağmen ABD¹ ve Avrupa Birliği (AB)² dış politika karar alıcılarının günümüzde ekonomik yaptırım seçeneğine sıklıkla başvurdukları ve dış politikada ekonomiyi büyük bir baskı aracı olarak kullandıkları göze çarpmaktadır.

“ABD’nin Hasımlarıyla Yaptırımlar Yoluyla Mücadele Etme Yasası’nı” (CAATSA)³ anlayabilmek için öncelikle ekonomik yaptırım kavramının ne anlama geldiği ve neyi hedeflediği sorularına cevap vermek gerekmektedir. Ekonomik yaptırım, “bir veya daha fazla devletin veya uluslararası örgütün (uygulayıcı), bir veya daha fazla devlet, yapı, organizasyon ve/veya ilişkili kişileri (hedef), davranış değiştirmeye zorlamak ve/veya (hedefe veya başkalarına) mesaj vermek gibi politik amaçlarla hedefe ve/veya üçüncü

1 ABD’nin uyguladığı yaptırımların güncel listesi için bkz. “Sanctions Programs and Country Information”, U.S. Department of the Treasury, <https://home.treasury.gov/policy-issues/financial-sanctions/sanctions-programs-and-country-information>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021). (Ek Tablo I)

2 AB’nin uyguladığı yaptırımların güncel listesi için bkz. “Sanctions Map”, EU, <https://www.sanctionsmap.eu/#/main>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021). (Ek II)

3 2 Ağustos 2017 günü yürürlüğe giren CAATSA’nın tam metni için bkz. “Countering America’s Adversaries Through Sanctions Act”, US Congress, <https://www.congress.gov/115/plaws/publ44/PLAW-115publ44.pdf>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

kişilere karşı uyguladığı, olumlu veya olumsuz, ekonomik ticari ve/veya finansal tedbirler” olarak tanımlanmaktadır.⁴ Bu tanımdan hareketle, ekonomik yaptırımların özellikle kırılgan ekonomilere sahip devletler üzerinde etkili olduğu/olacağı aşikârdır.

ABD, geçmiş dönemlerde ekonomik yaptırım seçeneğine başvurduğunda bir veya birden fazla devletin bütününe hedef alan klasik bir yaklaşım üzerinden hareket etme stratejisi izlemiştir. Günümüzde ise Amerikan yaptırımlarının temelinde hâlen devletler olsa da “akıllı yaptırım” uygulamaları belirli gerçek ve tüzel kişiler ile bu kişilerin bağlantılı bulunduğu sektörler üzerine odaklanmaya başlamıştır.⁵ Yani akıllı yaptırımlar ile yaptırımlar daha seçici ve dar kapsamlı bir hâle dönüşmüştür.

Bu çerçevede çalışmanın birinci kısmında CAATSA'nın neden yürürlüğe girdiği Rusya, Kuzey Kore ve İran alt başlıkları üzerinden ortaya konmuştur. Çalışmanın ikinci kısmında ise Türkiye gibi NATO üyesi müttefik bir ülkeye ikincil yaptırımların hangi gerekçelerle ve yöntemlerle uygulandığına ve ilerleyen dönemde iki müttefik ülkenin bu sorunu çözebilmeleri için neler yapmaları gerektiğine bilimsel ilkeler ışığında cevap aranmıştır. Yazarlar bu makalede, Türkiye'nin F-35 programından çıkarılıp sonrasında ise CAATSA ikincil yaptırımları üzerinden T.C. Savunma Sanayii Başkanlığı'nın ve bu kurumun üst düzey yöneticilerinin hedef alınmasını sadece S-400 Krizi'yle ilişkilendirmemektedirler. Bu makaledeki iddia, ABD-Türkiye ilişkilerinin çok katmanlı bir ağa sahip olduğu; ancak çözülemeyen sorunların taraflar arasındaki diyalog mekanizmasını ve güven tesisini zedelediği üzerine şekillenmiştir.

4 Musa Aygül-Belkıs Vural Çelen, “Ekonomik Yaptırımlar ve Akreditif”, *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*, 4(1), 2018, s. 2.

5 Murat Aslan, “ABD'nin Yaptırım Programları Kapsamında CAATSA: Türkiye'nin Durumu”, *İran Araştırmaları Merkezi*, Ankara 2009, s. 9; Ekonomik önlemler hakkında detaylı bilgi için bkz. Faruk Sönmezoğlu, *Uluslararası Politika ve Dış Politika Analizi*, Filiz Kitabevi, İstanbul 2000, s. 363-375.

TRUMP YÖNETİMİNİN CAATSA HAMLESİ (14 ARALIK 2020) NE ANLAMA GELİYOR?

ABD'NİN CAATSA'YI YÜRÜRLÜĞE KOYMA NEDENLERİ

2 Ağustos 2017 günü yürürlüğe giren CAATSA; ABD'nin Kuzey Kore, İran ve Rusya üçlüsüne karşı uygulayacağı yaptırımları belirleyen bir ulusal hukuk belgesi özelliği taşımaktadır. Yasanın kimi maddeleri, bu üç devletle önemli işlem yapan üçüncü taraflar için de yaptırımlar getirmektedir.⁶ ABD'nin son dönemlerde uygulamaya koyduğu akıllı yaptırım uygulamalarına benzer bir şekilde hazırlanıp uygulanan CAATSA'nın İran, Kuzey Kore ve Rusya gibi devletleri neden hasım devletler kategorisinde değerlendirdiği sorusuna cevap vermek gerekirse aşağıdaki hususlar göze çarpmaktadır:

İran: "ABD, İran'ın nükleer içerik taşımayan balistik füze programını geliştirdiği, uluslararası terör vasıtasıyla Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki nüfuzunu artırmaya çalıştığı ve insan hakları ihlallerini devam ettirdiği" iddialarını yaptırım nedeni olarak dünya kamuoyuna deklare etmiştir. Bu duruma ilaveten, 1979 tarihli İran İslam Devrimi'nden sonra Amerikan etkisinden uzaklaşan Tahran yönetimiyle birlikte İran Devrim Muhafızlarını zayıflatabilme düşüncesi, Obama dönemi bir kenara konulduğunda, Amerikan dış politikası aktörlerinin uzun süredir yürüttüğü politikaların başında gelmektedir.⁷

Kuzey Kore: ABD, Birleşmiş Milletler (BM) Güvenlik Konseyi kararlarını daha güçlü uygulayabilme arzusuyla hareket ettiğini deklare etmiştir. Ayrıca Pyongyang rejiminin liberal değerlere uzaklığı (Cuçe Öğretisi)⁸,

6 Elvan Çokişler, "Uluslararası Hukukta İkincil Yaptırımlar Açısından Amerika'nın Hasımlarıyla Mücadele Yasası", *Uluslararası İlişkiler*, Çevrimiçi Erken Yayım, 5 Nisan 2021, s. 1.

7 "Trump'ın Rusya'ya Yaptırım Tasarısını İmzalaması Bekleniyor", *Amerika'nın Sesi*, <https://www.amerikaninsesi.com/a/trump-in-rusya-ya-yaptirim-tasarisini-imzalamasi-bekleniyor/3968081.html>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021); "Countering America's Adversaries Through Sanctions Act", *US Congress*, <https://www.congress.gov/115/plaws/publ44/PLAW-115publ44.pdf>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021); Kadir Ertaç Çelik-Mehmet Seyfettin Erol, "Kuşak-Yol Girişimi Bağlamında ABD'nin İran Politikasının Analizi", *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 2019, s. 31; Mehmet Seyfettin Erol-Şafak Oğuz, "Hybrid Warfare Studies and Russia's Example in Crimea", *Gazi Akademik Bakış*, 9(17), 2015, s. 261-277.

8 Can Kakişım, "Kuzey Kore'nin Resmi İdeolojisi Olarak Cuçe Öğretisi ve Kuzey Kore Dış Politikasına Etkileri", *Uluslararası İlişkiler*, 14(56), 2017, s. 73-88.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

uzun menzilli füze denemeleri, nükleer silah testleri, insan hakları ihlalleri ve Çin Halk Cumhuriyeti ile kurduğu yakın iktisadi işbirliği ABD-Kuzey Kore gerginliğine zemin hazırlamıştır. Bu bağlamda Kuzey Kore ve Çin Halk Cumhuriyeti şirketlerinin ilişkisi öne çıkmaktadır. Amerikalı yetkililerinin verdikleri detaylı bilgiye göre, yaklaşık 5 bin Çin şirketinin, Kuzey Kore rejimiyle ticari ilişkisi olup; Pyongyang ekonomisinin yaklaşık %90'ına tekabül eden bir etkisi mevcuttur.⁹

Rusya: CAATSA üzerinden Kremlin'in hedef alınmasında Kırım ve Doğu Ukrayna'da 2014 senesinden itibaren yaşanan gerilimlerin etkisi büyük olmuştur.¹⁰ Rusya merkezli bu meydan okuma, Avrupa'nın güvenliğinin kırılmasını ortaya çıkardığı gibi ABD'nin de kendi içinde stratejilerini yeniden gözden geçirmesine zemin hazırlamıştır.¹¹ Duruma ilişkin şu tespiti yapmak mümkündür:¹²

"ABD, 2010 tarihli ulusal güvenlik strateji belgesinde Rusya ile reset politikası adı altında beyaz sayfa açmaya karar vermişken; Ukrayna olayları Rusya karşıtı anlayışı yeniden güçlendirmiştir. 2015 tarihli ulusal güvenlik strateji belgesinde dönemin ABD Başkanı Obama, belgeye yazdığı önsözde mevcut uluslararası sistemde ABD'ye karşı oluşan tehditlerle mücadele edebilmek amacıyla takip edilmesi gereken stratejiyi stratejik sabır ve kararlılık ilkesi üzerinden açıklamıştır. ABD'nin mevcut askeri ve ekonomik kapasitesini zorlayan aşırı müdahalecilik konusunda

9 "Countering America's Adversaries Through Sanctions Act", US Congress, <https://www.congress.gov/115/plaws/publ44/PLAW-115publ44.pdf>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021); Kadir Üstün, "Kuzey Kore Krizi ve Trump'ın Stratejik Mesuliyet Politikası", *SETA Perspektif*, 2017, s. 1-6; "Trump'ın Rusya'ya Yaptırım Tasarısını İmzalaması Bekleniyor", *Amerika'nın Sesi*, <https://www.amerikaninsesi.com/a/trump-in-rusya-ya-yaptirim-tasarisini-izmalaması-bekleniyor/3968081.html>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

10 Rusya'nın Kırım'ı ilhaki hakkında detaylı bilgi için bkz. Mehmet Seyfettin Erol-Şafak Oğuz, "Karma Savaş Teorisi ve Rusya-Ukrayna Savaşı", *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 18(2), 2018, s. 339-415.

11 Mehmet Sait Dilek, "Rusya Federasyonu'nun Kırım Hamlesine Analitik Bakış", *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10, 2015, s. 245-272.

12 Mehmet Sait Dilek, "Obama Dönemi Amerika Birleşik Devletlerinin Ulusal Güvenlik Stratejisi", *II. Uluslararası Giresun Güvenlik Sempozyumu*, 2-3 Mayıs 2019, s. 43.

TRUMP YÖNETİMİNİN CAATSA HAMLESİ (14 ARALIK 2020) NE ANLAMA GELİYOR?

temkinli olması gerektiğini belirten Obama, sadece askeri güce dayanmayan akıllı bir ulusal güvenlik stratejisi benimsenmesini savunmuştur. Bu yaklaşım da Rusya'yı hedef alan ekonomik yaptırımlara neden olmuştur."

İkinci olarak, I. Kuvvetin (Kongre), özellikle Rusya'ya karşı zorunlu yaptırımlar getirterek II. Kuvvet'i (Yürütme-Başkan) baskıladığı göze çarpmaktadır. Şöyle ki, dönemin ABD Başkanı Trump, daha başkan adayiyken Rusya ile yakın ilişkiler kurma niyeti taşıdığını dünya kamuoyuna açıklamıştı. Bu açıklamalardan rahatsızlık duyan Kongre ve IV. Kuvvet (Medyanın büyük bir kısmı) harekete geçerek; Obama döneminde başkanlık kararnamesiyle başlatılmış olan yaptırımları, CAATSA yoluyla sürekli ve zorunlu hâle getirmeyi başarmışlardı. Bu duruma ilaveten, 2016 Başkanlık seçimlerinde Trump ve ekibinin Kremlin ile gizli bir işbirliği yaptığına dair iddiaların gün geçtikçe artması, Rusya Soruşturması'nın (Mueller) başlamasına neden olmuştur ve bu siyasi atmosfer de CAATSA'nın yürürlüğe girmesini kaçınılmaz hâle getirmiştir.¹³

Üçüncü olarak, Rusya'nın Türkiye, İran ve Suriye siyaseti üzerinden Ortadoğu'daki varlığını güçlendirmesi, ABD'yi rahatsız etmiştir.¹⁴

Son olarak ABD, Rusya'nın Kırım'ı ilhaki üzerine askeri seçeneklerle cezalandıramadığı Kremlin'i, iktisadi seçenekler vasıtasıyla baskılamaya karar vermiştir. ABD, bu yasayla hem silah ticareti konusundaki liderliğini perçinlemek istemekte¹⁵ hem de iktisadi açıdan gelişmekte olan ülkeler kategorisinde yer alan Rusya'yı daha zayıf hâle getirerek Putin Rusya'sının meydan okuma kapasitesini düşürmeyi amaçlamaktadır. ABD, daha önce

13 Hasan Yücel, "Türk-Amerikan İlişkilerinde S-400 Krizi", *SETA Analiz*, 2020, s. 10; "Rusya Soruşturmasının İki Yılı", *Amerika'nın Sesi*, <https://www.amerikaninsesi.com/a/rusya-sorusturmasinin-iki-yili/4843531.html>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

14 Dinmuhammed Ametbek, "515. Yıldönümünde İran-Rusya İlişkileri", *ANKASAM*, <https://ankasam.org/515-yildonumunde-iran-rusya-iliskileri/>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021); Mehmet Sait Dilek, "Rusya Federasyonu-Suriye İlişkilerinin Temelleri", *Kastamonu İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16, 2017, s. 58-82.

15 "U.S. Still Accounts for the Bulk of Global Arms Exports", *Statista*, <https://www.statista.com/chart/18417/global-weapons-exports/>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

de belirtildiği üzere akıllı yaptırım uygulamaları üzerinden hareket ederken; herhangi bir devleti tamamen hedef almayı o devletin gerçek ve tüzel kişilerini spesifik olarak kara listeye eklemeyi tercih etmektedir. Örneğin, ABD, S-400 Hava Savunma Sistemleri gibi yüksek düzeyli askeri ürünler ihraç eden Rus Rosoboronexport isimli şirketi “birincil nitelikte yaptırım” listesine ekleyerek özellikle savunma sanayii sektörüne darbe vurmaya odaklanmıştır.¹⁶

CAATSA ana metin üzerinden incelendiğinde İran, Rusya ve Kuzey Kore yaptırımları hakkındaki tüm bilgilerin üç ana başlık altında sınıflandırılıp maddeleştirildiği (İran 101-112; Rusya 211-212, 215-216, 221-238, 241-243, 251-259; 261-262; 271-275; 281, 291-292 ve Kuzey Kore 301-302, 311-318, 321-324; 331-334) görülmektedir.¹⁷ CAATSA’da yer alan maddelerin sayısından ve içeriğinden anlaşılacağı üzere, Rusya öncelikli tehdit olarak kabul edilmiştir ve özellikle savunma, istihbarat¹⁸ ve enerji sektörleri hedef alınmıştır.¹⁹

Trump yönetiminin CAATSA hamlesine (14 Aralık 2020) geçmeden önce ABD’nin, Rusya enerji sektörünü neden hedef aldığı ve bu durumun Türkiye’yi hangi düzeyde etkileyip etkilemediği sorularına da kısaca cevap vermek faydalı olacaktır. ABD’ye göre, Rusya doğalgaz tedarikçisi olarak yeni projeleriyle Avrupa’daki devletleri kendisine bağımlı hâle getirmeyi amaçlamaktadır. Doğalgaz ihracatının artışı hem Rusya ekonomisinin güçlenmesine hem de bağımlı hâle getirilen devletler üzerindeki Kremlin’in siyasi, iktisadi ve askeri etkisinin artmasına neden olacaktır. Bu olasılığın yüksekliği, ABD’nin ulusal çıkarlarına uygun bulunmadığından Rusya

¹⁶ Yücel, a.g.m., s. 10.

¹⁷ CAATSA tam metni için bkz. “Countering America’s Adversaries Through Sanctions Act”, *US Congress*, <https://www.congress.gov/115/plaws/publ44/PLAW-115publ44.pdf>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

¹⁸ Savunma ve istihbarat sektörlerindeki şirketlerin/isimlerin tam listesi için bkz. “CAATSA Section 231(e) Defense and Intelligence Sectors of the Government of the Russian Federation”, *U.S. Department of State*, <https://www.state.gov/caatsa-section-231d-defense-and-intelligence-sectors-of-the-government-of-the-russian-federation/>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

¹⁹ Aslan, a.g.m., s. 13.

TRUMP YÖNETİMİNİN CAATSA HAMLESİ (14 ARALIK 2020) NE ANLAMA GELİYOR?

boru hattı projelerine CAATSA üzerinden de yaptırım uygulanabilirliği 232. maddede belirtilmiştir. ABD Dışişleri Bakanlığı, 15 Temmuz 2020 günü yayınladığı kamu kılavuzuyla bu maddeyi yeniden rezerve ederek, Kuzey Akım 2 ile Türk Akımı Projesi'nin ikinci hatlarının inşasını yaptırım kapsamına dahil etmiştir. Çünkü iki kısımdan oluşan Türk Akımı Projesi'nin birinci hattı Türkiye iç pazarına tedarik amaçlı iken; Güney ve Güneydoğu Avrupa pazarını hedefleyen ikinci hat ise Türkiye'den uzanarak Bulgaristan üzerinden geçecekti.²⁰ ABD'nin bu revizesine rağmen Türk Akımı Doğalgaz Boru Hattı'nın açılışı tamamlandığı gibi hem Türkiye'ye hem de bir kısım Avrupa ülkesine doğalgaz sevkiyatına başlanmıştır.²¹

Öte yandan ABD Kongresi'nin CAATSA'yı hazırlarken 231. maddede, Rusya için veya onun adına savunma ve istihbarat alanlarında çalışan kişilerle bilerek "kayda değer işlem" yapan gerçek ve tüzel kişilere ikincil nitelikteki yaptırım seçeneğini geçerli kıldığı göze çarpmaktadır. Yasada yer alan 235. madde ise ABD Başkanı'nın en az beşini seçip uygulamak zorunda olduğu yaptırımları on iki seçenek şeklinde düzenlemiştir.²²

TRUMP YÖNETİMİNİN CAATSA HAMLESİ (14 ARALIK 2020)

ABD ekonomik yaptırımları, Dışişleri-Savunma-Hazine Bakanlıkları ve kapsamlı yetkilere sahip "Yabancı Varlıkları Kontrol Ofisi" (Office of Foreign Assets Control-OFAC) üzerinden işlevsel hâle getirmektedir. OFAC, ABD Hazine Bakanlığı'nın bir alt bölümüyle ilişkili olarak Aslan şunları ifade etmektedir:²³

20 "CAATSA/CRIEEA Section 232 Public Guidance", *U.S. Department of State*, <https://www.state.gov/caatsa-crieaa-section-232-public-guidance/>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021); Konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Gloria Shkurti Özdemir, "Türkakım ABD'nin Muhalefeti ve Ardındaki Nedenler", *SETA Analiz*, Eylül 2020, s. 1-20.

21 "Türkakım'dan Avrupa'ya İlk Çeyrekte 1,3 Milyar Metreküp Gaz Taşındı", *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/turkakimdan-avrupaya-ilk-ceyrekte-1-3-milyar-metrekup-gaz-tasindi/1790690>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

22 "Countering America's Adversaries Through Sanctions Act", *US Congress*, <https://www.congress.gov/115/plaws/publ44/PLAW-115publ44.pdf>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

23 Aslan, *a.g.m.*, s. 8.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

“Yaptırımlarla ilgili yasaklılar listesini oluşturmak ve güncellemek, yaptırım kapsamında yer alan kişilerin ABD’deki mal varlıklarının dondurulmasını ya da el konulmasını sağlamak, yaptırımların kapsamı ve kapsamın dışında yer alan hususları düzenleyen genel lisans yönetmeliği çıkarmak, kişi ve firma bazlı özel durumların yaptırım kapsamına girip girmediğine yönelik özel lisans belgesi hazırlamak, yaptırım konusu olan kişi ve aktörlerin ABD finans mekanizmasından izolasyonunu sağlamak, yaptırımlara muhalefet edenlerin listesini oluşturmak ve güncellemek gibi yetkileri bulunmaktadır.”

Tekrar ana konuya dönüldüğünde, Trump yönetiminin (Dışişleri Bakanlığı-Hazine Bakanlığı), S-400 Hava Savunma Sistemi’nin satın alınmasından²⁴ dolayı T.C. Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayii Başkanlığı’na ve bu kurumun üst düzey yöneticilerine yaptırım uygulayacağını 14 Aralık 2020 günü açıkladığı görülmektedir.²⁵ 7 Nisan 2021 günü yürürlüğe giren²⁶ bu yaptırımın içeriği ve ne anlama geldiği sorularının cevabı ana hatlarıyla aşağıda değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

1- Bu yasada direkt bir şekilde hasım görülen devletler Rusya, Kuzey Kore ve İran’dır. Ancak Kongre, Rusya ile savunma ve istihbarat alanlarında işbirliği içinde hareket edebilecek devletleri de engelleyebilmek için ikincil derecede yaptırımları CAATSA üzerinden aktif hâle getirmiştir.²⁷ Dolayısıyla

24 Konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Mustafa Kibaroglu, “On Turkey’s Missile Defense Strategy: The Four Faces of the S-400 Deal Between Turkey and Russia”, *Stratejik Araştırmalar Merkezi*, 16, April 2019, s. 1-13; Veysel Kurt, “S-400&F-35 Denklemi”, *SETA Analiz*, 291, Temmuz 2019, s. 1-19.

25 ABD Dışişleri Bakanı Pompeo’nun bu konudaki beyanını hakkında detaylı bilgi için bkz. “The United States Sanctions Turkey Under CAATSA 231”, *U.S. Department of State*, <https://2017-2021.state.gov/the-united-states-sanctions-turkey-under-caatsa-231/index.html>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021); Tam metin için bkz. Ek: IV; T.C. Savunma Sanayii Başkanlığı’nı hedef alan yaptırım için bkz. “CAATSA Section 231 “Imposition of Sanctions on Turkish Presidency of Defense Industries”, *U.S. Department of State*, <https://2017-2021.state.gov/caatsa-section-231-imposition-of-sanctions-on-turkish-presidency-of-defense-industries/index.html>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

26 “ABD’nin Türkiye’ye Yönelik CAATSA Yaptırımları Yürürlüğe Girdi”, *BBC Türkçe*, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-56644932>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

27 “Countering America’s Adversaries Through Sanctions Act”, *US Congress*, <https://www.congress.gov/115/plaws/publ44/PLAW-115publ44.pdf>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

TRUMP YÖNETİMİNİN CAATSA HAMLESİ (14 ARALIK 2020) NE ANLAMA GELİYOR?

bu yasa, Türkiye veya başka bir ülkeyi direkt hasım kategorisinde görmemektedir. Ancak bu yasadan kaynaklı ikincil derecede yaptırım, Ankara-Washington arasında müttefiklik ruhuna tamamen aykırı olduğu gibi egemen bir ülkenin savunma ihtiyacı iradesine ipotek konulması anlamına da gelmektedir.²⁸

2- Türkiye, "Türk-Uzun Menzilli Bölge Hava ve Füze Savunma Sistemi" (T-LORAMIDS) projesine 2006 yılında karar vermişti. ABD Başkanı Obama'nın ilk döneminde (2009) Türk yetkililer, ihtiyaç duyduklarını belirtip Amerikan menşeli hava savunma sistemine sahip olmak istemişlerse de Washington'dan bekledikleri şartlarda olumlu bir cevap alamamışlardı.²⁹ Daha ayrıntılı bakıldığında, Ankara'nın 2010 yılında "Teklife Çağrı Dosyası" üzerinden farklı alternatifleri değerlendirip bu eksiği gidermeye çalıştığı göze çarpmaktadır. Bu bağlamda ihaleye teklif veren devletler ABD, Rusya, Çin ve Fransa-İtalya ortaklığı olmuştur. İhalede ABD "Patriot", Çin "FD-2000 (HQ-9)", Rusya "Antey 2500" ve Fransa-İtalya Eurosam Konsorsiyumu "SAMP-T" sistemi üzerinden birbirlerine rakip olmuşlardır. 2012'deki teknik puanlamada Çin'in teklifi birinci sırada yer aldığından bu sıralama 2013'teki Savunma Sanayii İcra Komitesi toplantısında duyurulmuştur.³⁰

Başta ABD olmak üzere bazı müttefik ülkeler, Çin şirketinin ihalede birinci sırada yer alıp NATO üyesi bir ülkeye hava savunma sistemi ihraç etme olasılığından hoşnut kalmamışlardır. Washington, Türkiye'nin hava savunma sistemi almaya yönelik iradesine olumlu bir karşılık vermediği gibi NATO'nun ve ABD'nin güvenliğini tehlikeye düşüreceğini iddia ettiği bu hamlenin ikili ilişkilerde sorunlar oluşturacağı uyarısında bulunmuştur. Türk yetkililer, Türk hava savunma açısından Çin şirketine muhtemel bir sızıntının

28 "ABD'nin Ülkemize Karşı Açıkladığı Yaptırım Kararları Hakkında", T.C. Dışişleri Bakanlığı, https://www.mfa.gov.tr/no_-321_-abd-nin-ulkemize-karsi-acikladigi-yaptirim-kararlari-hk.tr.mfa, (Erişim Tarihi: 19.04.2021); Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı'nın yaptırım kararına yönelik açıklamasının tam metni için bkz. Ek: V.

29 "U.S. Eyes \$7.8 Billion Missile Sale to Turkey", Reuters, <https://www.reuters.com/article/us-turkey-usa-idUSTRE58A4KW20090911>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

30 Merve Seren, "5 Soru: Milli Füze Savunma Sistemine Doğru", SETA, <https://www.setav.org/5-soru-milli-fuze-savunma-sistemine-dogru/>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

teknik açıdan önüne geçilebileceğini söyleyerek müttefiklere güvence vermeye çalışmışlar ancak olumlu bir geri dönüş alamamışlardır. Türkiye ve Çin arasında gerçekleşen görüşmelerden de sonuç alınamayınca Ankara, 2015 yılında ihaleyi iptal ettiğini duyurmak zorunda kalmıştır.³¹

Türkiye ihaleyi iptal ettiğini duyurduktan kısa bir süre sonra (2016) yeniden harekete geçerek hava savunma sistemi satın alımı konusunda bu kez Rusya ile görüşmelere başladığını dünya kamuoyuna duyurmuştur.³² Ankara ile Moskova arasında bu konuda anlaşma sağlandıktan sonra CAATSA yürürlüğe girmiştir.³³ Bu yasanın yürürlüğe girmesinin ardından Amerikalı üst düzey yetkililer, Türkiye'nin S-400 alımını CAATSA 231. madde kapsamında değerlendirilebileceklerini söyleyerek; müttefik bir devlete yakışmayacak şekilde yaptırım dilini kullanmaya başlamışlardır.³⁴ Kongre'nin de baskısıyla, ABD Dışişleri Bakanlığı 14 Aralık 2020 günü malumu ilan ederek CAATSA üzerinden NATO üyesi olduğu halde bir müttefiki ilk kez yaptırımlara maruz bırakmıştır ve diğer müttefik devletlere de bu emsal kapsamında dolaylı bir uyarıda bulunmayı hedeflemiştir.³⁵

Öte yandan CAATSA ikincil yaptırımlarının ilk kez Çin Halk Cumhuriyeti'ne karşı 20 Eylül 2018'den itibaren uygulanmaya başladığını gözden kaçırmamak gerekir. ABD, Rosboronexport şirketinden S-400 Hava Savunma Sistemi ve Su-35 savaş uçakları satın alması nedeniyle direkt Çin'i hedef almayı Çin Savunma Bakanlığı'nın Tedarik ve Geliştirme

31 "Why Turkey May Not Buy Chinese Missile Systems After All", *The Diplomat*, <https://thediplomat.com/2014/05/why-turkey-may-not-buy-chinese-missile-systems-after-all/>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021); Seren, a.g.m.; Mustafa Kibaroğlu, "NATO'nun S-400 İtirazında Çifte Standart", *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/tr/analiz-haber/natonun-s-400-itarazinda-cifte-standart/870476>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

32 "Savunma Sanayi Müsteşarı: Rusya ile İşbirliğine Hazırız", *Milliyet*, <https://www.milliyet.com.tr/siyaset/savunma-sanayi-mustesari-rusya-ile-isbirligine-haziriz-2341505>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

33 @AksuTVHaber, "Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan NATO ve S-400 Açıklaması", *Youtube*, 25.07.2017, <https://www.youtube.com/watch?v=JHul0a1zLNA>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

34 "ABD Dışişleri Bakanlığı: S-400 Satışı Olursa Türkiye'ye Yaptırım Uygulayacağız", *Amerika'nın Sesi*, <https://bit.ly/33Qa0TS>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

35 "CAATSA Section 231 "Imposition of Sanctions on Turkish Presidency of Defense Industries", *U.S. Department of State*, <https://2017-2021.state.gov/caatsa-section-231-imposition-of-sanctions-on-turkish-presidency-of-defense-industries/index.html>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

TRUMP YÖNETİMİNİN CAATSA HAMLESİ (14 ARALIK 2020) NE ANLAMA GELİYOR?

Müdürlüğü'nü ve onun direktörü Li Shangfu'yu ikincil yaptırımlara tabi tutmuştur.³⁶ Dolayısıyla ABD, bu hamlesiyle hem askeri sanayisinin en önemli rakiplerinden biri olan Rusya'nın silah ticaretinde pazar payını daha da yükseltme olasılığını engellemeye çalışmış hem de iktisadi açıdan kendisine rakip gördüğü Çin'in, Rusya ile sıkı işbirliği kurma olasılığını engellemeyi hedeflemiştir.³⁷

3- Siyasi tarih perspektifinden bakıldığında, ABD'nin Ankara'yı Haşhaş Ekimi Yasağını Kaldırması ve Kıbrıs Barış Harekâtı'nı gerçekleştirilmesi nedeniyle Şubat 1975'ten itibaren askeri ambargoya maruz bıraktığı görülmektedir. Nitekim Washington, "Türkiye'ye yapılan tüm askeri yardımı, savunma malzemelerinin ve hizmetlerinin satışını, içerdiği teknik bilgiler de dâhil olmak üzere silahların, cephanelerin ve savaş gereçlerinin nakline ilişkin ruhsatları askıya aldığı" açıklamıştır. Kongrenin baskısıyla ortaya çıkan Türkiye'ye yönelik bu ambargo kararı görüldüğü üzere geniş ölçekli olup; ancak 1978'in Eylül'ünde tam anlamıyla kaldırılabilmiştir.³⁸

ABD'nin (Dışişleri Bakanlığı-Hazine Bakanlığı) 14 Aralık 2020 tarihli CAATSA üzerinden yaptığı hamlenin ise çerçevesi çizilmiş bir yaptırım özelliği taşıdığını ifade etmek gerekmektedir. Bu yaptırımın, Çin örneğine benzer bir şekilde sadece T.C. Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayii Başkanlığı'nı ve adı geçen kurumda üst düzey yetkili olan dört kişiyi hedef aldığı görülmektedir. İki sütun üzerinden değerlendirildiğinde, Savunma Sanayii Başkanlığı'na 235. maddenin 1., 2., 3. ve 4. seçenekleri üzerinden kısıtlamalar getirilmiş olduğu göze çarpmaktadır. Savunma Sanayii

36 "Chinese Entity Equipment Development Department of the Central Military Commission", *Federal Register*, <https://www.federalregister.gov/documents/2018/10/05/2018-21684/notice-of-department-of-state-sanctions-actions-pursuant-to-section-231a-of-the-counteracting-americas>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021); "Sanctions Under Section 231 of the Countering America's Adversaries Through Sanctions Act of 2017", *U.S. Department of State*, <https://2017-2021.state.gov/sanctions-under-section-231-of-the-counteracting-americas-adversaries-through-sanctions-act-of-2017-caatsa/index.html>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021); Aslan, *a.g.m.*, s. 17-18.

37 "U.S. Still Accounts for the Bulk Of Global Arms Exports", *Statista*, <https://www.statista.com/chart/18417/global-weapons-exports/>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

38 Çağrı Erhan, "ABD ve NATO'yla İlişkiler", Baskın Oran, ed., *Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar*, Cilt 1, 15. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul 2002, s. 701-711.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Başkanı İsmail Demir ve diğer yetkililere ise 235. maddenin 7., 8., 9., 11. ve 12. maddeleri kapsamında yaptırım uygulanmasına karar verilmiştir. 235. madde kapsamında Savunma Sanayii Başkanlığı'na ve adı geçen yetkililere uygulanan yaptırımlar aşağıda ana hatlarıyla verilmiştir:³⁹

- **235. madde (a) (2):** Savunma Sanayii Başkanlığı'na mal ve teknoloji transferi için ihracat lisansı verilmesi yasaklanmıştır;
- **235. madde (a) (3):** Savunma Sanayii Başkanlığı'na on iki aylık bir süre içinde miktarı 10 milyon doları geçecek şekilde ABD mali kurumları tarafından kredi verilmesi yasaklanmıştır;
- **235. madde (a) (1):** Savunma Sanayii Başkanlığı'na ihracat konusunda ABD İhracat-İthalat Bankası (Eximbank) desteği yasaklanmıştır;
- **235. madde (a) (4):** ABD, uluslararası finans kuruluşlarının Savunma Sanayii Başkanlığı'na yarar sağlayacak krediler sunmasına olanak tanımayacaktır.
- **235. madde (a) (7), (8), (9), (11), ve (12):** Savunma Sanayii Başkanı İsmail Demir, Başkan Yardımcısı Faruk Yiğit, SSB Hava Savunma ve Uzay Departmanı Başkanı Serhat Gençoğlu ve SSB Bölgesel Hava Savunma Sistemleri Direktörlüğü Program Müdürü Mustafa Alper Deniz'e vize yasağı getirilmesine ve ABD'deki mal varlıklarının dondurulmasına karar verilmiştir.

Öte yandan dönemin ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo, Türk mevkidaşı Mevlüt Çavuşoğlu ile yaptığı bir telefon görüşmesinde "yaptırımların hedefinin Rusya'nın önemli oranda gelir, erişim ve etki gücü elde etmesini önlemek olduğunu ve Türkiye ya da diğer herhangi bir ABD müttefikinin veya ortağının askeri kabiliyetleri ya da muharebeye hazırlık

³⁹ "CAATSA Section 231 Imposition of Sanctions on Turkish Presidency of Defense Industries", U.S. Department of State, <https://2017-2021.state.gov/caatsa-section-231-imposition-of-sanctions-on-turkish-presidency-of-defense-industries/index.html>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

TRUMP YÖNETİMİNİN CAATSA HAMLESİ (14 ARALIK 2020) NE ANLAMA GELİYOR?

düzeyine zarar verme niyeti taşımadığını” ifade ederek sınırlı bir yaptırım uyguladıklarını ima etmiştir.⁴⁰

4- 3. maddede belirtildiği üzere Amerikalı yetkililer, CAATSA hamlesini sınırlı bir yaptırım şeklinde değerlendirmişlerdi. Ancak ABD Savunma Bakanlığı (Pentagon), S-400 Hava Savunma Sistemi'nin alımını gerekçe göstererek, Türkiye'nin F-35 programından resmen çıkarıldığını 2019 yılında duyurmuştur. Dolayısıyla ABD'nin S-400 nedeniyle Türkiye'ye yönelik ilk yaptırımını, F-35 programı üzerinden gerçekleştirmiş olduğunu göz ardı etmemek gerekir. Amerikalı yetkililer, her iki yaptırımda da S-400 Hava Savunma Sistemi'nin, Amerikan askeri teknolojisinin ve personelinin güvenliğini tehlikeye atacağı yönündeki görüşlerinde ısrar etmişlerdir.⁴¹ Türkiye, bu çekincelere dair rasyonel çözüm önerileri sunduğu halde ABD, bu konuda olumlu bir dönüş gerçekleştirmemiştir.⁴² Müttefiklik ilişkisini zedeleyen bu adımların ABD Başkanı Joe Biden döneminde nereye varacağı sorusunun cevabı, dış politika aktörlerinin alacağı kararlarla ve o dönemin koşullarıyla yakından ilgili olacağı aşikârdır. ABD'nin, yaptırım stratejisini geleneksel hâle getirme olasılığının yüksekliği, çok katmanlı Türk-Amerikan ilişkilerinde belirsizlik sürecini, kriz sürecine sürükleyebilecek risk potansiyeli taşımaktadır.

5- Kongre'nin büyük bir kısmı (Senato-Temsilciler Meclisi), Türkiye'nin S-400 Hava Savunma Sistemi'ni satın alması nedeniyle CAATSA üzerinden yaptırıma tabi tutulmasını partiler üstü bir bakışla değerlendirmektedir. Son dönemde Kongre'deki Türkiye karşıtı atmosfer oldukça somut bir biçimde görülmekte olup; kongre üyelerinin beyanlarına da yansımaktadır.⁴³

40 “Pompeo Çavuşoğlu'yla Yaptırımları Görüştü”, *Amerika'nın Sesi*, <https://www.amerikaninsesi.com/a/pompeo-cavusogluyla-yaptirimlari-gorustu/5703898.html>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

41 “ABD Türkiye'yi F-35 Programından Çıkarıyor”, *Amerika'nın Sesi*, <https://bit.ly/3wgbp2k>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021); “Türkiye Yaptırımdan Başka Seçenek Bırakmadı”, *Amerika'nın Sesi*, <https://www.amerikaninsesi.com/a/turkiye-yaptirimdan-baska-secenek-birakmadi/5699329.html>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

42 “ABD'nin Türkiye'yi F35 Programından Çıkarması Hakkında”, *T.C. Dışişleri Bakanlığı*, http://www.mfa.gov.tr/no_210_-abd-nin-turkiye-yi-f35-programindan-cikarmasi-hk.tr.mfa, (Erişim Tarihi: 19.04.2021). Tam metin için bkz. Ek III.

43 Kongre'nin bu konuya partiler üstü baktığına dair tasarımlara bakılabilir. Detaylı bilgi için bkz. *US Congress*, <https://www.congress.gov/>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

6- Kongre, Trump yönetiminin CAATSA 235. maddede yer alan ikincil yaptırımları Ankara'ya karşı uygulamayı geciktirdiğini düşünerek kademeli bir şekilde yürütme organına baskısını artırmıştır. Hatta delegeler farklı teknikler üzerinden dönemin ABD Başkanı Trump'ın önüne bu yasayı getirmeyi amaçlamışlardır. Şöyle ki, Kongre, Ulusal Savunma Yetkilendirme Yasası (NDAA) olarak bilinen savunma bütçesi tasarısı içerisine CAATSA 235. maddeyi de ekleyerek otuz gün içinde Başkan'ın, Türkiye'ye karşı yaptırım uygulamasını zorunlu hâle getirmeyi amaçlamıştır. Ancak Trump, 11 Aralık 2020'de Kongre kararına dönüşen savunma bütçesi tasarısının bazı maddelerine tepki göstererek veto hakkını kullanacağını açıklamıştır.⁴⁴ Bu açıklama üzerine mevcut yasanın onay sürecinin uzayabileceği ve Türkiye hakkındaki kararın Biden dönemine sarkma olasılığının bulunduğu basında yer bulmuştur. Bu tartışmalar sürerken, ABD Başkanı Trump'ın olurlu alan Dışişleri Bakanlığı ve Hazine Bakanlığı yetkilileri, 14 Aralık 2020 günü CAATSA kapsamında T.C. Savunma Sanayii Başkanlığı'na ve bu kurumun üst düzey yetkililerine yönelik yaptırımları açıklamışlar ve Kongre'nin bu konudaki ısrarlı talebini direkt CAATSA üzerinden resmiyete dökerek; bu konuda kendilerine yöneltilen eleştirileri bir nebze de olsa azaltmaya çalışmışlardır.⁴⁵

7- Türk dış politikası aktörleri, ABD'nin ikincil yaptırımları uygulama kararının uluslararası hukuka aykırı olduğunu beyan etmişlerdir.⁴⁶ Uluslararası Hukukta İkincil Yaptırımlar Açısından Amerika'nın Hasımlarıyla Mücadele Yasasını teorik olarak inceleyen akademik çalışmalarda da aşağıda görüleceği üzere benzer bir sonuca ulaşılmıştır.⁴⁷

44 "Türkiye'ye Yaptırım İçeren Tasarı Kongre'den Geçti", *Amerika'nın Sesi*, <https://www.amerikaninsesi.com/a/turkiyeye-yaptirim-iceren-tasari-kongreden-gecti/5696227.html>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

45 "CAATSA Section 231 Imposition of Sanctions on Turkish Presidency of Defense Industries", *U.S. Department of State*, <https://2017-2021.state.gov/caatsa-section-231-imposition-of-sanctions-on-turkish-presidency-of-defense-industries/index.html>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

46 "ABD Beklentilerimizi Karşılasa Normalleşiriz", *Amerika'nın Sesi*, <https://www.amerikaninsesi.com/a/cavusoglu-abd-isterse-normallesiriz/5703035.html>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

47 Konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Çoşşler, *a.g.m.*, s. 1-16; Konu hakkındaki başka bir akademik çalışma için bkz. Galip Engin Şimşek, "Uluslararası Hukuk Açısından Ekonomik Yaptırımlar ve ABD'nin Tek Taraflı Yaptırımlarının Kısa Bir Değerlendirilmesi", *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 78(4), 2020, s. 2049-2078.

TRUMP YÖNETİMİNİN CAATSA HAMLESİ (14 ARALIK 2020) NE ANLAMA GELİYOR?

“ABD, CAATSA ile üçüncü tarafların egemenlik sahasında olan gerçek ve tüzel kişilerin davranışlarını yönetmeye ve uymayanları cezalandırmaya yönelik düzenlemeler getirmektedir. ABD’nin CAATSA ile yapmaya çalıştığı şey, egemenlik yetkisini sınır ötesine uzatmaya çalışmaktır. Bu nedenle egemenlik yetkisi bakımından incelendiğinde, ABD’nin diğer devletlerin gerçek ve tüzel kişilerinin Rusya ile iş yapmasını yasaklama yetkisi yoktur ve CAATSA’nın ikincil yaptırımları diğer devletlerin egemenlik haklarını ihlal etmektedir.”

SONUÇ

NATO’nun güneydoğu kanadında yer alan Türkiye’nin jeopolitik konumu, Washington-Ankara ilişkilerini Soğuk Savaş döneminde müttefiklik seviyesine yükseltmiştir. Ancak “Jüpiter Füzeleri Krizi, Johnson Mektubu, Haşhaş Ekimi Krizi, 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı ve Silah Ambargosu” gibi krizler Türk-Amerikan ilişkilerinin kırılğan bir yapıya sahip olduğunu göstermiştir. Özellikle Kıbrıs Barış Harekâtı sonrasında uygulamaya konulmuş olan askeri ambargo iki ülke arasındaki ilişkilerde derin bir yara açmıştır. Ancak bu kriz, günümüzde çok önemli bir güce ulaşmış olan Türk savunma sanayisinin temelini atılmasında da kilit rolü oynamıştır.

Türkiye’nin, tarihsel süreçte direkt ve dolaylı yaptırım politikalarına maruz kaldığı halde milli savunma alanında kendisini daha da güçlendirebilecek önemli projeler geliştirdiği görülmektedir. Dolayısıyla Türkiye, günümüzde de bu gibi haksız ve müttefikliğe uymayacak yaptırımlara karşı milli savunma sistemini ayakta tutabilecek iradeye ve bilgi birikimine sahiptir. Aynı şekilde Türkiye, güvenliğini tehlikeye atacak ve bölgesinde yok saydırılacak adımlara karşı da uyguladığı milli siyasetle uluslararası sistem içerisinde söz sahibi olduğunu göstermektedir.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Öte yandan, günümüzde Türk-Amerikan ilişkilerinin belirsizlik ve kriz çizgisi üzerinden şekillenmesine neden olan sorunlar içerisinde sadece S-400 Krizi bulunmamaktadır. Bu sorunlar ana hatlarıyla kategorize edildiğinde; (1) ABD’de Türkiye karşıtı lobilerin ve medyanın etkisi; (2) Yakın zaman dilimi içerisinde taraflar arasında ortaya çıkan yeni sorunların varlığı; (3) Türkiye’nin, Rusya ve İran gibi devletlerle yoğun diplomatik temaslarda bulunarak bölgedeki sorunları kendi inisiyatifiyle çözmeye çalışması; (4) Kremlin-Ankara arasında S-400 başta olmak üzere çeşitli üst düzey projelere imza atılması; (5) Varoluşsal meselelerde Washington-Ankara hattı arasında menfaatlerin uzlaşmaması (Örneğin ABD’nin, PYD/YPG terör örgütüne yaptığı yardımlar) göze çarpmaktadır.

Sonuç olarak, Biden dönemiyle birlikte Türk-Amerikan ilişkilerinde yeni bir sayfa açılacağı ve tüm sorunların yeniden değerlendirileceği bir realitedir. Bu sebeple Türkiye, ABD’nin yasama-yürütme-lobi-medya mekanizmalarıyla ve AB üyesi ülkelerle daha yoğun bir diplomasi trafiği gerçekleştirerek rasyonel/milli taleplerini ve batı-doğu ilişkilerinde dengeleyici bir unsur olduğunu bildirmesi önem arz etmektedir. ABD’nin de müttefiklik ruhuna yakışmayan ve uluslararası hukukun temel ilkeleriyle bağdaşmayan yaptırım stratejilerini bir kenara bırakıp, Türkiye ile diyaloga açık, rasyonel bir modele geçmesi ilişkileri belirsizlik/kriz süreçlerinden uzak tutacaktır.

■ Mehmet Sait DILEK
Şafak OĞUZ

TRUMP YÖNETİMİNİN CAATSA HAMLESİ (14 ARALIK 2020) NE ANLAMA GELİYOR?

KAYNAKÇA

@AksuTVHaber, "Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan NATO ve S-400 Açıklaması", *Youtube*, <https://www.youtube.com/watch?v=JHul0a1zLNA>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

"ABD Beklentilerimizi Karşılarsa Normalleşiriz", *Amerika'nın Sesi*, <https://www.amerikaninsesi.com/a/cavusoglu-abd-isterse-normallesiriz/5703035.html>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

"ABD Dışişleri Bakanlığı: S-400 Satışı Olursa Türkiye'ye Yaptırım Uygulayacağız", *Amerika'nın Sesi*, <https://bit.ly/33Qa0TSf>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

"ABD Türkiye'yi F-35 Programından Çıkıyor", *Amerika'nın Sesi*, <https://bit.ly/3wgbp2k>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

"ABD'nin Türkiye'ye Yönelik CAATSA Yaptırımları Yürürlüğe Girdi", *BBC Türkçe*, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-56644932>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

"ABD'nin Türkiye'yi F35 Programından Çıkarması Hakkında", *T.C. Dışişleri Bakanlığı*, http://www.mfa.gov.tr/no_210_-abd-nin-turkiye-yi-f35-programindan-cikarmasi-hk.tr.mfa, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

"ABD'nin Ülkemize Karşı Açıkladığı Yaptırım Kararları Hakkında", *T.C. Dışişleri Bakanlığı*, https://www.mfa.gov.tr/no_-321_-abd-nin-ulkemize-karsi-acikladigi-yaptirim-kararlari-hk.tr.mfa, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

"CAATSA Section 231 Imposition of Sanctions on Turkish Presidency of Defense Industries", *U.S. Department of State*, <https://2017-2021.state.gov/caatsa-section-231-imposition-of-sanctions-on-turkish-presidency-of-defense-industries/index.html>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

"CAATSA Section 231(e) Defense and Intelligence Sectors of the Government of the Russian Federation", *U.S. Department of State*, <https://>

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

www.state.gov/caatsa-section-231d-defense-and-intelligence-sectors-of-the-government-of-the-russian-federation/, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

“CAATSA/CRIEEA Section 232 Public Guidance”, *U.S. Department of State*, <https://www.state.gov/caatsa-crieea-section-232-public-guidance/>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

“Chinese Entity Equipment Development Department of the Central Military Commission”, *Federal Register*, <https://www.federalregister.gov/documents/2018/10/05/2018-21684/notice-of-department-of-state-sanctions-actions-pursuant-to-section-231a-of-the-counteracting-americas>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

“Countering America’s Adversaries Through Sanctions Act”, *US Congress*, <https://www.congress.gov/115/plaws/publ44/PLAW-115publ44.pdf>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

“Pompeo Çavuşoğlu’yla Yaptırımları Görüştü”, *Amerika’nın Sesi*, <https://www.amerikaninsesi.com/a/pompeo-cavusogluyla-yaptirimlari-gorustu/5703898.html>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

“Sanctions Map”, *EU*, <https://www.sanctionsmap.eu/#/main>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

“Sanctions Programs and Country Information”, *U.S. Department of the Treasury*, <https://home.treasury.gov/policy-issues/financial-sanctions/sanctions-programs-and-country-information>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

“Sanctions Under Section 231 of the Countering America’s Adversaries Through Sanctions Act of 2017”, *U.S. Department of State*, <https://2017-2021.state.gov/sanctions-under-section-231-of-the-counteracting-americas-adversaries-through-sanctions-act-of-2017-caatsa/index.html>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

TRUMP YÖNETİMİNİN CAATSA HAMLESİ (14 ARALIK 2020) NE ANLAMA GELİYOR?

“Savunma Sanayi Müsteşarı: Rusya ile İşbirliğine Hazırız”, *Milliyet*, <https://www.milliyet.com.tr/siyaset/savunma-sanayi-mustesari-rusya-ile-isbirligine-haziriz-2341505>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

“The United States Sanctions Turkey Under CAATSA 231”, *U.S. Department of State*, <https://2017-2021.state.gov/the-united-states-sanctions-turkey-under-caatsa-231/index.html>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

“Trump’ın Rusya’ya Yaptırım Tasarısını İmzalaması Bekleniyor”, *Amerika’nın Sesi*, <https://www.amerikaninsesi.com/a/trump-in-rusya-ya-yaptirim-tasarisini-imzalamasi-bekleniyor/3968081.html>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

“TürkAkım’dan Avrupa’ya İlk Çeyrekte 1,3 Milyar Metreküp Gaz Taşındı”, *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/turkakimdan-avrupaya-ilk-ceyrekte-1-3-milyar-metrekup-gaz-tasindi/1790690>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

“Türkiye Yaptırımdan Başka Seçenek Bırakmadı”, *Amerika’nın Sesi*, <https://www.amerikaninsesi.com/a/turkiye-yaptirimdan-baska-secenek-birakmadi/5699329.html>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

“Türkiye’ye Yaptırım İçeren Tasarı Kongre’den Geçti”, *Amerika’nın Sesi*, <https://www.amerikaninsesi.com/a/turkiyeye-yaptirim-iceren-tasari-kongreden-gecti/5696227.html>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

“U.S. Eyes \$7.8 Billion Missile Sale to Turkey”, *Reuters*, <https://www.reuters.com/article/us-turkey-usa-idUSTRE58A4KW20090911>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

“U.S. Still Accounts for the Bulk of Global Arms Exports”, *Statista*, <https://www.statista.com/chart/18417/global-weapons-exports/>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

“Why Turkey May Not Buy Chinese Missile Systems After All”, *The Diplomat*, <https://thediplomat.com/2014/05/why-turkey-may-not-buy-chinese-missile-systems-after-all/>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

AMETBEK, Dinmuhammed, “515. Yıldönümünde İran-Rusya İlişkileri”, *ANKASAM*, <https://ankasam.org/515-yildonumunde-iran-rusya-iliskileri/>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

ASLAN, Murat, “ABD’nin Yaptırım Programları Kapsamında CAATSA: Türkiye’nin Durumu”, *İran Araştırmaları Merkezi*, Ankara, 2009, s. 1-22.

AYGÜL, Musa-Belkıs Vural Çelen, “Ekonomik Yaptırımlar ve Akreditif”, *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*, 4(1), 2018, s. 1-18.

ÇELİK, Kadir Ertaç-Mehmet Seyfettin Erol, “Kuşak-Yol Girişimi Bağlamında ABD’nin İran Politikasının Analizi”, *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 2019, s. 11-41.

DİLEK, Mehmet Sait “Rusya Federasyonu-Suriye İlişkilerinin Temelleri”, *Kastamonu İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16, 2017, s. 58-82.

DİLEK, Mehmet Sait, “Obama Dönemi Amerika Birleşik Devletlerinin Ulusal Güvenlik Stratejisi”, *II. Uluslararası Giresun Güvenlik Sempozyumu*, 2-3 Mayıs 2019, s. 35-48.

DİLEK, Mehmet Sait, “Rusya Federasyonu’nun Kırım Hamlesine Analitik Bakış”, *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10, 2015, s. 245-272.

ERHAN, Çağrı, “ABD ve NATO’yla İlişkiler”, Baskın Oran, ed., *Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar*, Cilt 1, 15. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul 2002, s. 701-711.

EROL, Mehmet Seyfettin-Şafak Oğuz, “Hybrid Warfare Studies and Russia’s Example in Crimea”, *Gazi Akademik Bakış*, 9(17), 2015, s. 261-277.

TRUMP YÖNETİMİNİN CAATSA HAMLESİ (14 ARALIK 2020) NE ANLAMA GELİYOR?

EROL, Mehmet Seyfettin-Şafak Oğuz, "Karma Savaş Teorisi ve Rusya-Ukrayna Savaşı", *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 18(2), 2018, s. 339-415.

KAKIŞIM, Can "Kuzey Kore'nin Resmi İdeolojisi Olarak Cuçe Öğretisi ve Kuzey Kore Dış Politikasına Etkileri", *Uluslararası İlişkiler*, 14(56), 2017, s. 73-88.

KİBAROĞLU, Mustafa, "NATO'nun S-400 İtirazında Çifte Standart", *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/tr/analiz-haber/natonun-s-400-itarazinda-cifte-standart/870476>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

KİBAROĞLU, Mustafa, "On Turkey's Missile Defense Strategy: The Four Faces of the S-400 Deal Between Turkey and Russia", *Stratejik Araştırmalar Merkezi, SAM Papers*, 16, April 2019, s. 1-13.

KURT, Veysel, "S-400&F-35 Denklemi", *SETA Analiz*, 291, Temmuz 2019, s. 1-19.

ÖZDEMİR, Gloria Shkurti, "Türkakım ABD'nin Muhalefeti ve Ardındaki Nedenler", *SETA Analiz*, Eylül 2020, s. 1-20.

SEREN, Merve, "5 Soru: Milli Füze Savunma Sistemine Doğru", *SETA*, <https://www.setav.org/5-soru-milli-fuze-savunma-sistemine-dogru/>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

SÖNMEZOĞLU, Faruk, *Uluslararası Politika ve Dış Politika Analizi*, Filiz Kitabevi, İstanbul 2000.

ŞİMŞEK, Galip Engin, "Uluslararası Hukuk Açısından Ekonomik Yaptırımlar ve ABD'nin Tek Taraflı Yaptırımlarının Kısa Bir Değerlendirilmesi", *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 78(4), 2020, s. 2049-2078.

US Congress, <https://www.congress.gov/>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

ÜSTÜN, Kadir, "Kuzey Kore Krizi ve Trump'ın Stratejik Mesuliyet Politikası", *SETA Perspektif*, 2017, s. 1-6.

YÜCEL, Hasan, "Türk-Amerikan İlişkilerinde S-400 Krizi", *SETA Analiz*, 2020.

■ Mehmet Sait DILEK
Şafak OĞUZ

TRUMP YÖNETİMİNİN CAATSA HAMLESİ (14 ARALIK 2020) NE ANLAMA GELİYOR?

EK TABLO I:

Aktif Amerikan Yaptırımları

	SON GÜNCELLEME
Balkanlar ile İlişkili Yaptırımlar	2017
Belarus Yaptırımları	2020
Uluslararası Ceza Mahkemesiyle İlişkili Bazı Kişilerin Mal Varlıklarına El Koyma Yasası	2020
Burma ile İlişkili Yaptırımlar	2021
Burundi Yaptırımları	2016
Orta Afrika Cumhuriyeti Yaptırımları	2020
Çin Askeri Şirketleri Yaptırımlar	2021
ABD'nin Hasımlarıyla Yaptırımlar Yoluyla Mücadele Etme Yasası (CAATSA)	2021
Uyuşturucu Kaçakçılığına Karşı Yaptırımlar	2021
Terörizme Karşı Yaptırımlar	2021
Küba Yaptırımları	2020
Siber Güvenliğe İlişkin Yaptırımlar	2021
Kongo Demokratik Cumhuriyeti ile İlişkili Yaptırımlar	2021
ABD Seçimlerine Yönelik Dış Müdahale Yaptırımları	2021
Global Magnitsky Yaptırımları	2021
Hong Kong ile İlişkili Yaptırımlar	2021
İran Yaptırımları	2021
Irak ile İlişkili Yaptırımlar	2020
Lübnan ile İlişkili Yaptırımlar	2010
Libya Yaptırımları	2020
Magnitsky Yaptırımları	

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Mali ile İlişkili Yaptırımlar	2020
Nikaragua ile İlişkili Yaptırımlar	2020
Kitle İmha Silahlarının Yayılmasına Karşı Yaptırımlar	2021
Kuzey Kore Yaptırımları	2020
İşlenmemiş Elmas Ticaretine Karşı Yaptırımlar	2018
Somali Yaptırımları	2020
Sudan ve Darfur Yaptırımları	2020
Güney Sudan ile İlişkili Yaptırımlar	2020
Suriye Yaptırımları	2020
Suriye ile İlişkili Yaptırımlar	2020
Sınır aşan Suç Örgütlerine Karşı Yaptırımlar	2019
Ukrayna-Rusya ile İlişkili Yaptırımlar	2021
Venezuela ile İlişkili Yaptırımlar	2021
Yemen ile İlişkili Yaptırımlar	2021
Zimbabve Yaptırımları	2020

■ Mehmet Sait DİLEK
Şafak OĞUZ

TRUMP YÖNETİMİNİN CAATSA HAMLESİ (14 ARALIK 2020) NE ANLAMA GELİYOR?

EK II:

AB Yaptırımları Listesi⁴⁸

- Afganistan/BM Yaptırımı
- Belarus/AB Yaptırımı
- Bosna Hersek/AB Yaptırımı
- Burundi/AB Yaptırımı
- Orta Afrika Cumhuriyeti/BM Yaptırımı
- Kimyasal Silahlar/AB Yaptırımı
- Çin/AB Yaptırımı
- Siber Saldırıları/AB Yaptırımı
- Kongo Demokratik Cumhuriyeti/AB ve BM Yaptırımı
- Gine/AB Yaptırımı
- Gine Bissau/AB ve BM Yaptırımı
- Haiti/AB Yaptırımı
- İnsan Hakları/AB Yaptırımı
- İran/AB ve BM Yaptırımı
- Irak/BM Yaptırımı
- Lübnan/BM Yaptırımı
- Libya/AB ve BM Yaptırımı
- Mali/BM Yaptırımı
- Moldova/AB Yaptırımı
- Karadağ/ AB ve BM Yaptırımı
- Myanmar (Burma)/AB Yaptırımı
- Nikaragua/AB Yaptırımı

48 "Sanctions Map", EU, <https://www.sanctionsmap.eu/#/main>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

- Kuzey Kore/AB ve BM Yaptırımı
- Rusya/AB Yaptırımı
- Sırbistan/AB ve BM Yaptırımı
- Somali/BM Yaptırımı
- Güney Sudan/AB ve BM Yaptırımı
- Sudan/AB ve BM Yaptırımı
- Suriye/AB ve BM Yaptırımı
- Terörizm/AB ve BM Yaptırımı
- Tunus/AB Yaptırımı
- Türkiye/AB Yaptırımı
- ABD/AB Yaptırımı
- Venezuela/AB Yaptırımı
- Yemen/BM Yaptırımı
- Zimbabve/AB Yaptırımı

■ Mehmet Sait DİLEK
Şafak OĞUZ

TRUMP YÖNETİMİNİN CAATSA HAMLESİ (14 ARALIK 2020) NE ANLAMA GELİYOR?

EK III:

T.C. Dışişleri Bakanlığı'nın F-35/Türkiye Yaptırımı Hakkında Basın Açıklaması (17 Temmuz 2019)⁴⁹

"Beyaz Saray ve ABD Savunma Bakanlığı bugün (17 Temmuz), S-400 hava savunma sistemini tedarikimizden dolayı ülkemizin F-35 programından çıkarılacağını açıklamıştır. Bu tek taraflı adım müttefiklik ruhuyla bağdaşmadığı gibi hiçbir meşru gerekçeye de dayanmamaktadır. F-35 programının ana ortaklarından olan Türkiye'nin programın dışında bırakılması adil olmadığı gibi, S-400 sisteminin F-35'leri zaafa uğratacağı iddiası da geçersizdir. Bu konuda NATO'nun da katılacağı bir çalışma grubu kurulması teklifimizin karşılıksız bırakılması ABD tarafındaki önyargının ve meseleyi iyi niyetle kendi boyutları içinde çözme iradesinin eksikliğinin en bariz göstergesidir. ABD Türkiye'nin dostluğuna verdiği önemi sadece söylemlerle değil, eylemlerle ve özellikle de terör örgütleri DEAŞ, PKK/PYD/YPG ve FETÖ ile mücadelede göstermelidir.

Sayın Cumhurbaşkanımız ile Başkan Trump arasında Osaka'da gerçekleştirilen G-20 Zirvesi sırasında yapılan görüşmede ortaya konan anlayışa her düzeyde sadık kalınması bu bakımdan büyük önem taşımaktadır. ABD'yi stratejik ilişkilerimizde onarılmaz yaralar açacak bu hatadan geri dönmeye davet ediyoruz."

⁴⁹ "ABD'nin Türkiye'yi F35 Programından Çıkarması Hakkında", T.C. Dışişleri Bakanlığı, http://www.mfa.gov.tr/no_210_-abd-nin-turkiye-yi-f35-programindan-cikarmasi-hk.tr.mfa, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

EK IV:

**ABD Dışişleri Bakanı Michael R. Pompeo'nun CAATSA/Türkiye Yaptırımı
Hakkında Basın Açıklaması (14 Aralık 2020)⁵⁰**

The United States Sanctions Turkey Under CAATSA 231

"Today, the United States is imposing sanctions on the Republic of Turkey's Presidency of Defense Industries (SSB) pursuant to Section 231 of the Countering America's Adversaries Through Sanctions Act (CAATSA) for knowingly engaging in a significant transaction with Rosoboronexport, Russia's main arms export entity, by procuring the S-400 surface-to-air missile system. The sanctions include a ban on all U.S. export licenses and authorizations to SSB and an asset freeze and visa restrictions on Dr. Ismail Demir, SSB's president, and other SSB officers.

The United States made clear to Turkey at the highest levels and on numerous occasions that its purchase of the S-400 system would endanger the security of U.S. military technology and personnel and provide substantial funds to Russia's defense sector, as well as Russian access to the Turkish armed forces and defense industry. Turkey nevertheless decided to move ahead with the procurement and testing of the S-400, despite the availability of alternative, NATO-interoperable systems to meet its defense requirements. This decision resulted in Turkey's suspension and pending removal from the global F-35 Joint Strike Fighter partnership.

Today's action sends a clear signal that the United States will fully implement CAATSA Section 231 and will not tolerate significant transactions with Russia's defense and intelligence sectors. I also urge Turkey to resolve the S-400 problem immediately in coordination with the

⁵⁰ "The United States Sanctions Turkey Under CAATSA 231", U.S. Department of State, <https://2017-2021.state.gov/the-united-states-sanctions-turkey-under-caatsa-231/index.html>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

TRUMP YÖNETİMİNİN CAATSA HAMLESİ (14 ARALIK 2020) NE ANLAMA GELİYOR?

United States. Turkey is a valued Ally and an important regional security partner for the United States, and we seek to continue our decades-long history of productive defense-sector cooperation by removing the obstacle of Turkey's S-400 possession as soon as possible."

■ Mehmet Sait DİLEK
Şafak OĞUZ

EK V:

T.C. Dışişleri Bakanlığı'nın CAATSA/Türkiye Yaptırımı Hakkında Basın Açıklaması (14 Aralık 2020)⁵¹

"ABD'nin, S-400 hava savunma sistemlerini tedarigimiz nedeniyle bugün açıkladığı ve Türkiye'ye karşı tek taraflı yaptırımlar içeren kararını kınıyor ve reddediyoruz. Türkiye'yi zamanında S-400 sistemlerini tedarik etmeye sevk eden koşullar herkes tarafından gayet iyi bilinmektedir. Nitekim bizzat Başkan Trump da birçok vesileyle bu konuda Türkiye'nin haklılığını teslim etmiştir.

Öte yandan, S-400'lerin NATO sistemleri bakımından bir zafiyet yaratacağına dair ABD iddiaları da teknik dayanaktan yoksundur. Kaldı ki Türkiye, bu konuda NATO'nun da katılacağı teknik bir çalışma grubu kurulmasını teklif ederek, meselenin siyasi önyargılardan uzak bir şekilde, nesnel ve gerçekçi bir zeminde ele alınmasını defaatle önermiştir. Bu itibarla, ABD'nin konuyu iki müttefike yakışır şekilde diyalog ve diplomasi yoluyla çözme yönündeki önerimizi kabul etmeyerek, tek taraflı yaptırımlara başvurması her türlü izandan yoksun bir davranıştır.

Türkiye, ilişkilerimizi olumsuz yönde etkilemesi kaçınılmaz olan bu karara karşı gerekli adımları atacak, uygun gördüğü şekilde ve zamanlamayla mukabelede bulunacaktır. Türkiye, ulusal güvenliğini sağlamak için gerekli gördüğü tedbirleri almaktan da imtina etmeyecektir. Bu anlayışla, ABD'yi, bugün açıklanan bu haksız yaptırım kararını gözden geçirmeye ve bu vahim yanlıştan bir an evvel geri dönmeye davet ediyor, Türkiye olarak meseleyi müttefiklik ruhuna uygun şekilde, diyalog ve diplomasi yoluyla ele almaya hazır olduğumuzu bir kez daha vurguluyoruz."

51 "ABD'nin Ülkemize Karşı Açıkladığı Yaptırım Kararları Hakkında", T.C. Dışişleri Bakanlığı, https://www.mfa.gov.tr/no_-321_-abd-nin-ulkemize-karsi-acikladigi-yaptirim-kararlari-hk.tr.mfa, (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

TRUMP YÖNETİMİNİN CAATSA HAMLESİ (14 ARALIK 2020) NE ANLAMA GELİYOR?

STRUCTURED ABSTRACT

Economic element has a primary importance in the relations actors of the international system (states/international organizations etc.) among themselves. But despite this reality, it has been seen that currently, decision makers of the US and EU has frequently used the economic sanctions.

While making economic sanction, the USA has followed a classical approach which is the strategy on which it moved to aim one or multiple states. Currently, although the states are still the basis of the US sanctions, its smart sanctions has started to focus on the real/legal persons and the sectors which have connection to these persons. CAATSA is a national law text which was prepared for this scope.

When the CAATSA was examined on paper, it is seen that the information about sanctions on Iran, Russian Federation and North Korea can be categorized under three main headings: (Iran 101-112; Russian Federation 211-212, 215-216, 221-238, 241-243, 251-259; 261-262; 271-275; 281, 291-292 and North Korea 301-302, 311-318, 321-324; 331-334). It can be understood from the number of the articles and content, Russia has been accepted as the primary threat and especially defense, intelligence and energy sectors were aimed.

It is noticing that while the US Congress prepared the CAATSA, secondary sanction option became available for the Russian Federation and the legal and real persons which made "significant transaction" in with the persons which study on defense and intelligence on purpose on Article 231. On Article 235 the sanctions were regulated as twelve options at least five of which were chosen by the US President.

Trump administration has declared on 14th of December 2020 that since S-400 air defense system was bought, a sanction was made to

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

the Ministry of Defense and Industry of Turkish Republic and the top administrator of this institution. This sanction which came to the power on 7th of April 2021 the question of what this sanction meant has been evaluated.

1- Secondary sanction due to the CAATSA is completely against the spirit of alliance between Ankara-Washington and meant laying in balance the need for defense of a sovereign state.

2- Due to the pressure of the Congress, The Secretary of State has exposed an ally to the sanctions for the first time a NATO member country by the CAATSA through declaring the known affair on 14th of December 2020 and aimed at warning the other ally states within the scope of this sample.

3- From the perspective of the political history, the US has exposed to embargo on Turkey due the fact that Turkey lifted the ban on opium poppy harvesting and Cyprus Peace Operation since February 1975. This embargo on Turkey which emerged due the pressure of the Congress had a wide scope and lifted on September 1978 fully. It is necessary to mention that the move of the US (The Secretary of State, The Treasury of Treasury) on 14th of December 2020 by the CAATSA has a quality of sanction whose scope is determined. When it was evaluated on the two columns, it is noticing that the restraints have been brought to the Republic of Turkey's Presidency of Defense Industries through the 1st 2nd 3rd and 4th options of the Article 235. It has been decided that the sanction was made on the president of the Presidency of Defense Industries Ismail Demir and the other authorities within the scope of on article 235, article 7,8,9,11 and 12.

4- As mentioned in the 3rd article the American authorities evaluated the CAATSA move as a limited sanction. But the Pentagon has declared that Turkey was omitted from the F-35 program officially by giving reasons

TRUMP YÖNETİMİNİN CAATSA HAMLESİ (14 ARALIK 2020) NE ANLAMA GELİYOR?

to the S-400 air defense system buying. Hence it has not been neglected that the first sanction to Turkey due to the S-400 problem was done by F-35 program.

5- Large majority of the Congress (The House of Representatives and Senate) has evaluated the sanctions on the CAATSA due to the fact that Turkey bought S-400 air defense system over parties.

6- Trump administration tried to lower the critiques a little bit by making the insisting demand of the Congress official on 14th of December 2020.

7- The actors of the Turkish foreign policy has declared the illegality of the secondary sanctions for the international law. Similar approach in the academic studies who study the theoretically CAATSA stood out.

As a result with the Biden era, it is a reality that the all problems will be re-evaluated and Turkish-American relations will turn on a new page. Due to this reason, it is noticing that Turkey shows that she is a balancing element in the west-east relations and rational/national demands by making great diplomatic acts with the EU member countries and the mechanism of legislation-execution-lobby-media of the USA. By putting aside the sanction strategies which do not fit for the alliance spirit, when the USA makes rational and open to the dialogue relations with Turkey, the relations will be stayed away from the indeterminacy/crisis processes.